

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
redeljska izdaja
celoletno v Jugos-
laviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
i stolp. peči-vrsta
maloglasni po 150
in 20, večji oglaš-
nad 45 mm višine
po 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem g-
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nevrnjenost
pisma se ne sprejema. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.345
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Kulturno-bojne tendence v francoski krizi

(Od našega stalnega poročevalca.)

Paris, dne 6. novembra.

Ko se je pred tedni novi finančni zakon objavil in razdelil med poslance, so katoliški krogi v resnici pričakovali, da bosta sedaj že razpita člena 70 in 71 tudi pravno zblizala cerkev in državo, kakor so ju povojna leta že zblizala dejansko. Pričakovalo se je, da bodo dobile cerkve povrnjene vsaj ostanke onega milijardnega premoženja, ki jim je bilo odvzeto v dobi kulturnega boja, ter da bodo smeli katoliški redovniki, ki so storili svojo domoljubno dolžnost v svetovni vojni, zopet priti nazaj, ter živeti svobodno na svobodnih tleh rešene domovine.

Sicer se je čutilo, da tega koraka ni inspiriralo navdušenje za katoliško vero in za njene predstavnike, nego zunanje politični interesi na eni strani, na drugi pa morebiti tudi ta iskren čut za pravičnost, ki karakterizira ministrskega predsednika.

Če so se kje pojavile te misli ter vzbujale tpe, potem je pretečen teden dal dosti gradiva za resne pomisleke. Zdelo bi se bilo čudno, da bi levičarske stranke sedaj, ko je država rešena vdrugič pred finančno katastrofo, mirno sprejele ta pomirjevalni predlog ministrskega sveta, ter da bi ga ne izrabile za vehementen napad na vlado, češ, da pod krinko narodne unije hoče uničiti one svete principe, na katerih baje sloni po mnenju radikalnih socialistov, francoska demokracija.

Kritika je postala v radikalnih in socijalističnih krogih tako ostra, da so se ministri, ki zastopajo v kabinetu levo stran narodne unije, ustrašili in povzročili izredno ministrsko sejo, na kateri se je vprašanje teñ toliko blagoslovljenih in toliko prokletih členov finančnega zakona preresetavalo. In javnost je doživela to čudo, da so levičarski ministri, ki so že dva meseca sodelovali pri izdelovanju finančnega zakona, podali izjavo, da so bili preslepljeni. Kako so torej imenovani člani prišli v besedilo. Herriot ni vedel nič o tem, Sarraut je bil v popolni nevednosti. Krivda je nazadnje padla na zunanjega ministra, ki je v svoji preveliki ljubezni do francoskega ugleda v tujini zašel malo predaleč ter hotel prestiž Francije ščititi na škodo temeljnih principov radikalnega pojmovanja demokracije. Sklicati se je torej morala nova ministrska seja, na kateri se je nevednim gospodom raztolmačil pomen in namen teh revnih členov. Seveda ministri radikalnega prepričanja jih sedaj niso mogli sprejeti. Odkritje spomenika rajnemu, ter v miru in pozabljivosti počivajočemu Emilu Combe-u je dalo predsedniku radikalne stranke priložilo, da je nanovo iznesel doktrino radikalne demokracije in laične republike ter da je svojim ministrom v kabinetu zagrozil, da bo treba ali te člene izbrisati, ali pa zapustiti ministrstvo.

Optimisti so pričakovali, da bo večina vladnih ministrov vztrajala na prvotni redakciji členov ter na tem, da ostanejo v besedilu zakona. Govorilo se je obenem, da bo vlada glede tega vprašanja zahtevala zaupnico. V zadnjem proračunskem letu je vlada pustila zglašovati daleko manj pomembne zakone z grožnjo demisije. Zakaj bi pa tokrat ne, ko gre za življenske interese francoske kulture v tujini, kjer jo razširjajo misijonarji in francoski redovniki v šolah vseh stopenj? Tukaj, ko gre tudi za vidno zadoščenje onemu delu Francije, ki je v gospodarski krizi najbolj trdnost stal ob strani vlade? Optimisti so se varali. Pritisk radikalne stranke in njih neoficijelnih zaveznikov v socialistični struji, je zmafal vladni odpor in začelo se je mešetarenje. Predlagal se je nov tekst, novo besedilo, ki je bilo že bolj vodeno, nazadnje se je pa našla formula, ki menda nič ne greši proti demokratičnim dogmi, napisani od Emile Combe-a in ki na drugi strani vendar dovoljuje mali poklon priznanju misijonarjem, z nalogo, naj le po naprej delujejo izven mej svoje domovine. Prvotni tekst dovoljuje vsem redovom, ki se v tujini udeležujejo kot misijonarji, da odprejo svoje novicijate v domovini, ker se le s tem more nadomestiti misijonarsko osobje; prenovljeni tekst, adaptiran radikalni demokratiški veri, je pa uničil ta splošni značaj in je dovolil samo imenoma označenim misijonskim redovom — ali jih bo pet ali devet se nihče ne ve — da morejo ustanoviti novicijate v Franciji, medtem ko se za druge dovoljenje pridržijo ter bo odvisno od posebne prošnje, na katero bo država odgovorila z zakonom. To se je zdelo radikalnim ministrom zadosti in

Korošec odgovori Savčiču

a Belgrad, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Savčičeva akcija se bliža konkretnemu zaključku. Danes sta se sestala g. dr. Korošec in g. Davidović, da se skupno porazgovorita o stališču četverne koalicije nasproti KDK. Sedaj, ko se je g. dr. Korošec posvetoval z vsemi šefi vladnih strank, se bodo jutri ob 11 sestali g. dr. Korošec, g. Vukičević, g. Davidović in g. Spaho. Na tem sestanku bodo govorili o programu Savčičevem in stilizirali odgovor, ki ga bo v imenu četverne koalicije predal g. Savčiču g. dr. Korošec.

Novi proračun

k Belgrad, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Finančni minister dr. Subotić je danes sprejel v svojem kabinetu časnika in jim dal podatke o dohodkih proračuna za 1929-30. Ti dohodki znašajo 7.828.953.051 Din. Tu so vračunani od ministrstva samo viški dohodkov, ne pa vsi dohodki v proračunu ministrstev. Proračun za 1928-29 je znašal 11.570.000.000 Din. Za leto 1929-30. bo nekoliko nižji. Minister je poudaril, da je proračun popolnoma v ravnotežju. Posamezne postavke so sledeče:

Neposredni davki za letos 1.684.000.000 Din, lani 1.673.424.300 Din. To je za 10.575.700 Din več. Trošarina 783.000.000 Din, lani 813 milijonov dinarjev. To je 30.000.000 Din manj. Takse 1.159.500.000 Din, lani 1.055.180.000 Din, več 104.310.000 Din. Carine 1.463.610.000 Din (1.651.600.000 Din, manj 187.990.000 Din). Monopoli 1.904.935.193 Din (1.906.468.765 Din, manj 1.533.572 Din).

Letos je v proračunu več 274.000.000 Din, to je dohodek iz vojne odškodnine, ki jo je plačala Nemčija po šestem Dawesovemu načrtu. Dosedaj ta dohodek ni prišel v proračun.

22 milijonsko posojilo sprejeto

a Belgrad, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Danes je narodna skupščina intenzivno delala na odobritvi 22 milijonskega dolarskega posojila. Seji je predsedoval Mihajlovič. Po prečitjanju zapisnika, ki ga je skupščina sprejela, je javil, da je dovolil poslancu Petejanu petdnevni dopust radi nujnih poslov. Politični krogi pravijo, da je Petejan šel na dopust, da bi se izognil glasovanju.

Ministri so nato odgovarjali na razne interpelacije, nakar je minister Subotić zahteval nujnost za zakon o sodnih taksah. Lazić (zemlj.) je temu nasprotoval in dejal, da je treba o tem zakonu obširne razprave. (»To je potrebno za kmeta, to zavlačevanje,« je zaklical Behmen.) Nujnost se je sprejela. Izvolil se je tozadeven odbor. Od Jugoslovanskega kluba sta v njem Pušenjak in Hodžar.

Lazić je predlagal demagoški predlog o javnih delih, ki ga je večina zavrnila. Nato je narodna skupščina prešla na dnevni red. Tajnik finančnega odbora Pušenjak je podal poročilo. Nato je finančni minister Subotić narodni skupščini poročal o koristi tega posojila. Podčrtal je, da je bilo to posojilo sklenjeno pod zelo ugodnimi pogoji.

Zemlj. Lazić je govoril proti posojilu.

Miloje Jovanović (dem.) je prosil za pojasnilo o posameznih točkah. Ostro je napa-

Pri posameznih ministrstvih so ti previški:

V prosveti letos 3.127.562 Din (21.888.646 Din, manj 8.761.078 Din). Dohodek se je zmanjšal radi tega, ker je v lanskem proračunu označeno kot dohodek vse, kar je bilo v skladu. Finančno ministrstvo 50.933.444 Din (49.113.072 Din, več 1.820.372 Din). Viške bodo pokazali dohodki iz sladkornih tovarn. Prometno ministrstvo 80.080.171 Din (70.025.573 Din, več 10.054.598 Din). Poštno ministrstvo 151.438.552 Din (34.887.156 Din, več 16.151.196 Din). Kmetijsko ministrstvo 7.177.751 Din (14.121.651 Din, manj 7.043.900 Din). Gozdarsko in rudarsko ministrstvo 126.901.856 Din (132.677.575 Din, manj 5.775.719 Din). Trgovinsko ministrstvo 17.772.560 Din (16.624.260 Din, več 1.148.300 Din).

Denarne ustanove 30.000.000 Din (isto). Kapitali in fondi 4.624.805 Din (4.880.499 Din, manj 225.694 Din). Razni dohodki 87.851.377 Din (94.967.140 Din, manj 7.115.763 Din).

Skupno dohodki letos 7.828.953.071 Din, lani 7.668.959.647 Din, več 159.994.424 Din.

del KDK, ki daje defetistične izjave, da posojila ne bo priznala. Danes je jasno vsem, da je defetistična in izdajalska akcija KDK že zlomljena in da smo posojilo dobili. Ker je posojilo v veliki meri namenjeno za pokritje terjatev po čl. 65 proračuna, moramo pohvaliti vlado, da je vprašanje resno vzela in rešila ugled države. Posojilo lahko imenujemo konsolidacijsko posojilo. Obresti posojila so ugodne. Demokrati bodo iz teh razlogov glasovali za posojilo.

Finančni minister je odgovoril Laziću. Dejal je, da je posojilo najugodnejše, kar smo jih mogli skleniti. Mogli bi dobiti večje posojilo, ne samo 22, ampak 35 milijonov in pod pogoji, ki so jih sprejele mnoge evropske države. Na Jovanovičev opombo omeñja, da se bo poraba posojila izvršila v sporazumu s finančnim odborom. Noben strah ni potreben, da bi šlo posojilo za nepravne stvari.

Izid glasovanja je sledeč: Za posojilo je glasovalo 169 poslancev, proti eden (Nastas Petrovič). Zemljoradniki so poslali izjavo in se odtegnili glasovanju. Pri glasovanju v podrobnostih je bil rezultat isti. Predsednik Mihajlovič je pozval odbor za zakon o taksah, da se čimprej konstituirajo. Nato je sejo zaključil. Prihodnja seja se vrši jutri ob 10.

Težka nesoglasja v KDK

a Zagreb, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Ponovno smo trdili, da je KDK v razsulu in da iščejo posamezne skupine te zveze novo orientacijo. Značilno je, da zagrebški politiki ne zanikajo tega dejstva, da je odbita ostrina njihove borbe. Danes smo v stanu poročati na podlagi informacij, ki smo jih dobili prav iz radičevskih vrst, da je dosedanja bilanca brezupna, ne samo za celotno koalicijo, ampak tudi za Radičev stranko. Ker je bila ta stranka osebnostno delo pokojnega Radiča, je s smrtjo voditelja izgubila program, cilj in vse. Vrenje, kdo naj bo bodoči strankin voditelj, se je občutilo po smrti. Trenutno je na dramatični višini. Gre za to, da se Predavec odžaga. Vrš se ljut boj med Mačkom in med njim. Skupnih točk ni. Ker pa se ne ukloni ne eden ne drugi, bo prišlo do razcepa stranke. Tudi to je gotovo, da ne bo obračun ne za Predavca ne za Mačka tako lahek, kakor je bil Radičev lahek z dr. Nikičem.

Sedaj je težko razčistiti medsebojne odnošaje vodstva KDK. — Nenaravno razmerje med Radičem in Pribečevićem so hrvatske množice razumele le, ker ga je zagovarjal Stjepan Radič. Sedaj se oglašajo odpor na vseh straneh.

Pravoslavna duhovščina iz Like je poslala Pribečeviću spomenico, v kateri zahteva novo orientacijo. Pribečević naj se drži programa, na katerem je bil izvoljen, in pusti sedanje zveze. SDS je zgubila vse, na čemur je slonela. Vodstvo KDK najbolj skrbi absolutna apatija, ki je zavela na Hrvatskem in v Slavoniji. Teško gospodarsko stanje hrvatskega kmeta se je zelo poslabšalo po abstenenčni politiki in bojkotu. Kljub vsej intenzivnosti KDK in njenega časopisa hrvatski volivci ne marajo slišati ničesar več o kaki politiki.

Bilanca je torej sledeča: KDK je pred razidom, HSS pred razsulum, absolutna apatija med hrvatskimi volivci, težko gospodarsko stanje hrvatskih kmetov in zahteva, da Pribečević prekine zveze z radičevci.

Zagreb, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Nesoglasja med SDS in HSS postajajo stalno večja. Voditelji HSS zamerjajo zagrebškemu tisku, da stalno objavlja Pribečevićeve izjave, ker se boje, da bi tako postal Pribečević preveč popularen. Pribečević pa je na drugi strani izjavil, da je Trumbićeva pot brez pomena in se tako revanžiral federalistom. Radičevci in federalisti so zlasti nezadovoljni, ker se skuša Pribečević s pomočjo Savčičeve akcije dokopati do vlade. — Da bi Pribečeviću onemogočili stik z vlado, dajejo radičevski voditelji najbolj nemogoče izjave. Tako je napadel dr. Pernar na sestanku HSS v Pantovčaku naravnost s psovki vladne organe in dejal, da so okr. glavarji »robijašci« (kazneni), orožniki pa haramije (rokovnjači).

Zunanji minister Marinković je ozdravel ter je prišel zopet na delo.

V narodni skupščini sta se sestala podpredsednik Jugosl. kluba Anton Sušnik in Ljuba Davidović. Razpravljala sta o osnutku srednješkolskega zakona.

sklenili so, da ponesejo te omiljene predloge pred svoj letni narodni kongres v Angers.

Radikalna stranka je kot taka mislila seveda drugače. Pri otvoritvi Combe-ovega spomenika je predsednik Dalladier jasno povedal, da hoče stranka doseči, da vlada pade in da se sestavi nova, v kateri naj bi bile zastopane samo stranke, ki so za laično demokracijo in republiko. Incident, ki je slavitvi Combe-a sledil, je povzročil razburjenje polemiko ter nevoljo radikalne stranke le še povečal. Ni jim bilo toliko za to, če sta nos in brada na spomeniku strta, nego zato, da se »ohranijo čisti principi demokracije«. Razburjenje je doseglo svoj višek 4. novembra, ko je pripravljala komisija radikal. kongresa v cirkusu v Angersu z majhno večino sklenila, da ministri radikalnega kova, tudi za novi povodeneli tekst teh členov 70 in 71 ne smejo glasovati. Oni hočejo vladno krizo, da se reši demokracija in republika pred reakcijo.

Herriotu se je posrečilo, in to vsled njegovega izvanrednega govorniškega daru, prebricati ogorčene kongresiste, da bi kriza ne bila na pravem mestu in da je zadosti, če se zadovolji kongres z manjšim masakrom. Vlada naj ostane, člani naj pa gredo. Kongres nima nič proti misijonarjem. Oni dobro delajo. Konec noče dati povoda kritikom, da bi mogli očitati stranki, ki čuva republiko, da nima

smisla za patrijotično delo misijonarjev med divjaki in po Kitajski. Tega ne. Kongres pa si hoče pridržati pravico, da daje odlikovanje svojega priznanja, komur on hoče. Kaj pa, če bi na podlagi teh reakcijskih členov jezuiti prišli trumoma nazaj v deželo ter nared duševno zasužnjili!

Na podlagi tega se je dne 5. novembra v cirkusu v Angersu — kongres zbora je v mestnem cirkusu — z malo večino sklenilo, da se naloži poslancem in ministrom program, v katerem se zahteva:

1. Členi 70, 71, 71 bis, se morajo odstraniti iz finančnega zakona.
2. Kongres zahteva enotno šolo, to se pravi, da mora država abolirati vse privatne šole, vsaj na neposreden način.
3. Višji davek na dohodnino in na dedščino.
4. Znižanje izdatkov za vojno in morinarico.
5. Vprašanje nemških plačil za reparacije se mora definitivno rešiti enkrat za vseh.
6. Sindikalne pravice se morajo brez vsakega pridržka priznati uradništvu.

Vsak pazljiv čitatelj teh zahtev ve, da vsaj v štirih točkah diametralno nasprotuje idejam, ki jih zastopa ministrski predsednik. Čeravno bi on nemara brez prevelike žalosti sprejel poraz v prvi, ter žrtvoval misijonarje

na oltar narodne unije, ne bo dopustil, da bi mu preobrnil temeljni princip njegovih proračunskih dohodkov, ali da bi posegli vmes v vprašanje vojnih izdatkov in mu diktiral: popolnoma njemu nasprotno smeri v rešitvi problema nemških reparacij. Kako naj Poincaré devoli, da se državni uradniki sindikalizirajo ter se zavežejo, da bodo pokorni svoji sindikalni organizaciji v prvi vrsti in, če treba, v opoziciji z uradniškim zakonom?

Ta program, ki ga je sprejel kongres v Angersu, je vzel za »Leit-motiv« boj za »laično vest« in za laično demokracijo, a porabil je ta, danes že zastareli euknjič, da napade vlado na celi fronti, ter ji pošlje ultimatum, da se naj v bodoče ravna po pontifikalijah radikalno socijalistične zajednice, ali pa da naj gre in prepusti usodo republike pravim varuhom.

Členi 70, 71 in 71 bis so bili samo povod. Vlada je bila vse premehkužna, ko so se v njo zakadili radikalni listi. Apetit pride šele pri mizi. Ko so v tem pogledu tako hitro in tako briljantno vklonili vlado ter si v teku enega tedna izvojevali besedilo, ki je fundamentalno različno od prvega ter se v bistvu čisto nič ne razlikuje od Combe-ovih z konov, potem ni čudno, če je kongres v Angersu šel še dalje ter stavil mnogo hušje zahteve.

Občinske volitve v Mostah

Z odlokom štev. 12.395-3 z dne 7. novembra 1928 je okrajni glavar za ljubljansko okoličarstvo razveljavil kandidirano listo SLS za volitve občinskega odbora v Mostah, češ, da je ugotovil potrditev podpis predlaganega odbornika Franca Babnika, posestnika v Mostah štev. 8, »... ker se Franc Babnik ni sam podpisal na drugi strani kandidatske liste, temveč da je pristavila z njegovo privolitvijo njegovo ime in priimek njegova hči Marija Babnik. Po določilu § 14. omenjenega zakona mora vsak kandidat podpisati kandidatsko listo lastnoročno.« Tako črka zakona. Glavar pa pozna in razsodi po črki.

Vidite, ta Franc Babnik ni kakšna obiskurna, nepismena osebnost, temveč je že šestnajst let občinski odbornik in pismen. Ne zna se samo podkrižati, temveč se tudi podpisuje, kadar se more. Toda mož ima po nesreči pohabljen desno in se trenutno podpisati ne more, zato je pa z njegovo privolitvijo in v njegovi navzočnosti — celo držala se je dotaknil, — podpisala njegova hčerka. Glavar je vse to vedel, kakor tudi vedel, da velja podpis za tisto osebo, ki je bila označena na kandidatski listi. Pričano je tudi, da ga je na lastno prošnjo podpisala hči. Babnik ni mogel podpisati zaradi pohabljenega roke, a kandidirati je hotel, torej ne more nikdo trditi, da je bil podpis namenoma potvoren.

Lista je bila razveljavljena. Zdaj pa obrnimo list in si oglejmo drugo stran protokola!

Tam je razgrnjena lista SDS, ki ima sicer nekoliko drugačno ime, ki so si ga nadel, a resnica je vendar, da so vsi 66 kandidati, ki so na tej listi, pristali SDS.

In med temi čestitimi možmi, pismenimi in nepismenimi, ki gore od želje posvetiti svoje izredne moči blagru naše občine, je tudi vrli mož Andrej Bitenc.

O tem možu je vendar splošno znano, da ni pismen. Tega tudi ne taji; pač se je naučil s težavo zapisati Bitenca, toda Andreja ne zmore. Pa vendar je bil podpisan popolnoma; da se je tako ločil od drugih Bitencev, ki jih imamo še v občini, da ves svet ve, da kandidira na listi SDS Andrej Bitenc v Selu.

Pa se je opozorilo g. okrajnega glavarja, da Bitenc ne zna napisati Andreja, da naj ga vendar povpraša, kako je s podpisom.

Andrej Bitenc je bil poklican in kot pošten mož je brez vsega obotavljanja povedal, da Bitenca pač spravi na papir, Andreja pa ne zmore in je še povedal, da je Andreja zapisala neka ženska roka. Tako je Andrej obstal. Tudi pri tem podpisu ni označeno, da ga je podpisala druga oseba.

Vendar ta podpis drži, akoravno je po naših mislih ravno tako »potvoren«, kakor Babnikovi!

Ko pojdejo drugo nedeljo volivci na volišče, bodo skrbeli, da bo dobila SDS najmanj krogljic. K sreči je še ena lista, ki jo somišljive niki SLS v Mostah lahko z veseljem volijo in jo bodo sedaj, ko ni Oražmov, tudi vsi od prvega do zadnjega volili. To je lista g. Kamnikarja. Na tej listi kandidira tudi narodni poslanec Franc Krežar. Ta je našel imela bo drugo skrinjico.

Izjava dr. Korošca

Belgrad, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Predsednik vlade g. dr. Korošec je dal častnikarjem nekaj pojasnil o zagrebškem incidentu. O komunističnih demonstracijah je dejal, da so se vršile kot proslava 11 letnice ruske revolucije. Nimamo podatkov, da bi bile te demonstracije kaka posebna komunistična revolta. Glede reorganizacije komunistične stranke je državnim oblastem dobro znana vsaka sprememba v organizaciji te stranke. Več ne morem povedati. O zakonu o zaščiti države je dejal, da velja povsod za vse državljane brez razlike, enako za vse tiste, ki greše proti predpisom. Izjemnega postopanja ne bo. Na vprašanje, ali so se drugod pripravljale komunistične demonstracije, je dejal, da je državna oblast dobro poučena o vsem, kar se je pripetilo ob proslavi prevrata na Ruskem, in da so se povsod storili potrebni ukrepi za vse slučaje.

Proračun zagrebške oblasti znižan

é Zagreb, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Na današnji seji zagrebške občinske skupščine se je obravnavalo o proračunu. Poročevalec Toth je v svojem govoru naglasil, da je finančni odbor znižal proračun za 8.000.000 Din. Po njegovem poročilu znaša proračun za javna dela 19 milijonov, za narodno zdravje 17 milijonov, za narodno gospodarstvo 17 milijonov, za prosveto 7 milijonov, za socialno pomoč 4 milijone, osebni izdatki znašajo 7 milijonov Din, kar pomenja 10 odstotkov vsega proračuna.

Pogreb kap. Tomića.

a Belgrad, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Danes se je v Belgradu vršil pogreb artiljerijskega generalštabnega kapetana Alfonza Tomića. Pogreb je vodil vojni kurat Anton ... v spremstvu dveh duhovnikov.

Novosadska vremenska napoved. Oblačno in deževno.

Dunajska vremenska napoved: Večinsoma oblačno in deževno, nekoliko hladneje.

Maniu sestavlja vlado

v Bukarešti, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Titulescu je danes odklonil mandat za sestavo koncentracijske vlade in se smatra, da bo sedaj Maniu dobil nalog, da sestavi vlado z narodnokrmetsko stranko. Titulescu je v svojih razgovorih z voditelji strank stavil dve vprašanji: 1. Ali so pripravljeni, poslani v vlado, ki bi jo on sestavil, svoje ljudi, in ga s tem podpirati; taka vlada bi imela s sedanjo zbornico doprinesiti zunanje posojilo in stabilizacijo leja. To vprašanje je Maniu zanikal, dočim so mu Bratianu, Avarescu, Jorga in dr. Lupu pritrdili. — 2. Ali bi podpirali vlado, ki bi razpustila parlament in razpisala nove volitve, med tem pa pogajanja za posojilo končala in pripravila zakone o stabilizaciji, pri čemer bi se stranke brez ozira na izid volitev morale obvezati, da bodo ratificirale oba zakona. To vprašanje pa je odklonil Bratianu, dočim so druge štiri stranke pristale na to.

v Bukarešti, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Že v zgodnjih popoldanskih urah se je zbrala pred kraljevo palačo ogromna množica ljudi, ki je pričakovala prihod Mania. Maniu je prišel peš ob štirih popoldne in je hotel priti v palačo neopažen, vendar pa so ga spoznali in živahno pozdravljali. Avdijenca je trajala do šestih popoldne in ko je Maniu zapustil palačo, je izjavil množici, da mu je poverjena sestava vlade. Množica je prirejala Maniu živahne ovacije in ga spremljala do kluba narodnokrmetske stranke, kjer je imel Maniu kratek nagovor, v katerem je opominjal k redu in miru. Potem je odšel v svoje stanovanje, kjer je bila seja upravnega odbora narodnokrmetske stranke. Maniu je izjavil zastopnikom listov, da mu je regentski svet poveril sestavo homogenega kabineta narodnokrmetske stranke. Jutri ob 11.30 bo predložil regentskemu svetu v podpis listo svoje vlade. Maniu je rekel: »Narodna demokracija je zmagala in regentom smo lahko hvaležni, ker so svoja ušesa položili na sree naroda in slišali njegov glas.«

Na današnji seji izvršilnega odbora narodne kmetske stranke je bila sestavljena ministrska lista in se sodi, da bo nova vlada že jutri popoldne ob 4 prisegla pred regentskim svetom. Poverjen je kabineta Maniu je povzročilo po vsej Romuniji, posebno pa v Erdelju, veliko navdušenje.

Liberalna stranka je imela dopoldne konferenco najvplivnejših voditeljev stranke, na kateri se je sklenilo, da liberalna stranka ne bo podpirala nobene druge vlade, če se ne sestavi koncentracijska vlada, ki bi hotela delati s sedanjim parlamentom. Titulescu bo v nedeljo zopet odpotoval v London.

»Universul« je danes zvečer v posebni izdaji objavil bodočo ministrsko listo, po kateri bo prevzel predsedstvo in notranje ministrstvo Maniu, zunanje ministrstvo Vajda Vojvod, finančno ministrstvo Mihael Popovič, pravosodno ministrstvo Grigori Junyan, prosvetno ministrstvo Milonescu, poljedelstvo Mihalake, trgovino in industrijo Virgil Magaearu, narodno zdravstvo Costacescu, javna dela Raducanu. Lista še ni končnoveljavna in popolna in niso znana še imena ministrov za promet in vojsko.

Mandat g. Poincaréja

v Pariz, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Zdi se, da je »narodno edinstvo« končno odpravljeno, ker je včeraj Marinova skupina na nekem shodu grozila parlamentu s silo, če ne bi prišel zopet Poincaré na površje, in je nato vsa radikalna stranka odklonila vsako sodelovanje z Marinovo skupino ter sprejela minimalni program iz Angersa. Celotni Poincaréjev organ »Echo de Paris« smatra sedaj »narodno edinstvo« za neprimerno kot podlago za sestavo vlade. Kljub temu bo najbrže predsednik republike najprej poveril nalogo za sestavo vlade Poincaréju, ki pa po današnjem položaju bržkone ne bi prodl s svojim starim programom. Kot drugi kandidat prihaja v poštev Briand, kateremu sta se že stavila na razpolago Tardieu in kot finančni minister senator Chéron. V ostalem se tudi nameravana sestava republikanske koncentracije ne vrši brez težkoč. Radikalni socialisti skušajo pritegniti v vlado tudi socialiste, ki bodo prihodnjo nedeljo v izvrševalnem odboru sklepali o tem, ali naj podpirajo republikansko vlado, dočim

izjavljajo, da bi o direktni udeležbi v vladi mogel odločiti samo strankin zbor.

Ko je Poincaré odhajal iz Elizeja, je podal pariškim listom dolgo izjavo. Rekel je, da je predsedniku Doumergueu na prošnjo, naj prevzame sestavo novega kabineta, odgovoril, da dogodki zadnjih dni niso taki, da bi olajšali sprejem te naloge. Slej ko prej je mnenja, da je radi ugodnega poteka finančnih, sanacijskih del in ureditve vprašanja dolgov potrebno, da se ohrani edinstvo strank. Njegova dolžnost je, da ne pozabi sodelavcev, ki jih je našel v svojem starem kabinetu in ki so mu omogočili izvršiti svoje delo. Poskušal bo sestaviti ministrstvo republikanskega edinstva, ki naj na znotraj in na zunanji vodi politiko miru. On ni nikdar rekel, vse ali nič. Trdno pa je odločen, da bo zahteval, da se proračun sprejme o pravem času. Nikakor ne bo prevzel odgovornosti za novo proračunsko dvanajstino. Za vsak slučaj je sedaj trdno odločen poskusiti, da sestavi vlado, ki bi mogla vršiti posle. Proučil bo položaj, ter se trudil, da pride do cilja.

Vedno večja pustošenja Etne

v Milan, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Tok lave z Etne prodira sedaj v štirih strujah proti morju. Ko je lava preplavila železnico, se je sedaj hitrost prodiranja, ki je znašala 20 m na uro, radi svojega 3 km širokega toka nekoliko zmanjšala, tako da bo dosegla morje, kamor ima še 2 in pol kilometra, šele jutri. Neposredno je sedaj ogrožen kraj Carabba, odkoder so iz tovarne testenin z največje naglico odpeljali stroje. Dasi se trudijo številne vojaške čete, da bi lavo s prekopi napeljali v morje, je velika nevarnost, da bosta uničena tudi cvetoča kraja Giarre in Riposto. Tisoči radovednega občinstva ovirajo delo čet, ker se hočejo ljudje preveč približati lavi. Dosedaj je moralo okoli 5000 ljudi zapustiti svoja bivališča.

Agencija Stefani poroča iz Catanie: Zadnje vesti poročajo, da teče lava ob potoku Vallonazzo in da je oddaljena od kolodvora 160 metrov. Drugi tok lave pa je oddaljen od železnice 250 metrov. Oba toka se pomikata s hitrostjo šest metrov na uro. Vulkan deluje nespremenjeno dalje.

Minister za javna dela Ciriaci se je z vodnim letalom vrnil iz Catanie v Rim, nakar ga je takoj sprejel Mussolini in se z njim dolgo razgovarjal. Število beguncev znaša sedaj 4300. Nastanjeni so v sosednjih občinah. Papež je poslal 25.000 lir in podelil prebivalstvu ogroženih krajev svoj apostolski blagoslov. Minister Ciriaci je sporočil prebivalcem iz Mascali, da se bo njihovo mesto na državne stroške zopet zgradilo takoj, ko poneha ognjenik bruhati.

Borba za predsednika v Avstriji

v Dunaj, 9. nov. (Tel. »Slov.«) V krogih narodnega sveta se čuje, da bodo socialni demokrati nastopili proti izpremembi ustave, katero je predlagala vlada v korist zopetne izvolitve sedanjega zveznega predsednika dr. Hainischu. V tem primeru bi bil najbrže izvoljen za predsednika republike predsednik narodnega sveta Miklas. Kakor se čuje, bodo socialni demokrati odklonili tudi predlog, da bi se predsednik republike z direktnimi volitvami izvolil iz naroda, ker se bojijo, da se s tem pripravlja izvolitev sedanjega zveznega kanclerja dr. Seipila.

Morilec Obregona obsojen na smrt

v Newyork, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Včeraj je bila objavljena razsodba proti morilecu Obregona Toralu, ki je obsojen na smrt z ustreljenjem, samostanska opatinja Conception pa kot »intelektualna povzročiteljica« na 20 let ječe, kar je najvišja kazen za ženske. Zagovorniki so vložili pritožbo pri najvišjem sodnem dvoru. Obsojenca sta razsodbo sprejela molče. Množica je na cesti prirejala demonstracije in nosila podobne z napisi: »Smrtil morilecu Obregonu!«. — S tem je končan proces, ki ga je framazonska vlada izkoristila, da bi opravičila svoje kravato preganjanje katolikov. Dasiravno je sam atentator odločno izjavil, da ni imel soudeležencev in je tudi proces pokazal, da za to ni nobenih dokazov, je vendar meksikanska justica z razsodbo dokazala, na kaki višini stoji. Tudi take uprizorjene zarote ne bodo pred kulturnim svetom izbrisale krvavega madeža.

Propaganda za »Anschluss«

v Dunaj, 9. nov. (Tel. »Slov.«) Organizacija »Deutsch-Oesterreichischer Volksbund«, ki šteje 600.000 članov, je v posebni izdaji svojega lista objavila izjavo, v kateri opozarja na sklep začasne narodne skupščine z dne 12. nov. 1918, po katerem je Avstrija sestaven del nemške republike. To izjavo je podpisalo 700 voditeljev političnega, znanstvenega, gospodarskega in umetniškega življenja ter jo bodo v faksimilu izročili nemškemu državnemu predsedniku Hindenburgu in avstrijskemu zveznemu predsedniku dr. Hainischu.

Poplave v Italiji. Radi trajnega deževja je voda v beneških lagunah tako narasla, da so Markov trg in drugi mestni deli popolnoma poplavljeni. Tudi v Toscani so velike poplave napravile nepregledno škodo, ker je uničena zimska setev.

Trgovinska pogajanja s Češkoslovaško se niso prekinila, ampak se bodo nadaljevala, ko dobijo naši delegati in izvedenci potrebna navodila. Glavno carinsko ravateljstvo zastopajo glavni ravnatelj Slovenec Konrad Schmidt ter Janko Jovan in Mohorič iz Ljubljane.

Za obnovo gospodarstva

Interpelacije predsednika Zbornice za T. O. I. g. Ivana Jelačina ml. na gg. resorne ministre na veliki konferenci vlade s predstavniki gospodarstva v Belgradu 7. 1. m.

Tekom razprave na gornji konferenci je zbornični predsednik g. Ivan Jelačin ml. podal sledečo izjavo:

1. **Železniški promet** tudi v Sloveniji ne zadovolja interesov, posebno ne izvoznikov lesa, katerim železnica ne dostavlja potrebno število vagonov. Tudi pri prevozu premoaga valed pomanjkanja vagonov trpi vsa ostala industrija Slovenije.

2. **Urede naj se luška tarifa** za vsa naša važna izvozna pristanišča po načelu refakcije za železnično vozništvo.

3. **Takoj naj se pristopi k izgradbi železnicekega trikotja (trikola) na postaji Zidani most**, v katero svrhu je bila v tekočem proračunu predvidena večmilijonska vsota, ki pa bo zapadla, ako se pravočasno ne prične z delom.

4. **Država naj plača svoje dolge**ve upnikom za izvršena gradbena dela, pri katerih je znatno prizadel slovenski kapital pri obalnih gradbah v Dalmaciji in Primorju.

5. **Novi trošarinski zakon in zakon o finansiranju samouprav** naj se čim prej predložita Narodni skupščini, ker je v Sloveniji trošarinsko breme za trgovino in industrijo postalo že pretežko in povzroča kvarne posledice našemu gospodarstvu, tako da je ta zadeva postala neodoljiva. Nenehno oblastnih trošarin povzroča silno škodo legalni trgovini in v notranjosti države je dobilo tihočapstvo s trošarinskim blagom nepričakovan razmah.

6. **Prometni davek** je še vedno najbolj krivično breme za našo trgovino in industrijo, ki ga je treba takoj odpraviti. G. minister financ naj ugodi tej upravičeni zahtevi naših gospodarjev in event. najde kompenzacijo za državno blagajno v drugem pravičnejšem dohodu.

7. **Procedura sodnih izvršb** naj se v Srbiji iz rok občin ozir. policije prenese na sodnijo, ker prečinski upniki iztoženih svojih terjatev v Srbiji ne morejo eksekvirati ali samo po več letih.

8. **Za naše poglavitne izvozne predmete** naj ministrstvo trgovine in industrije uvede poseben zakon o standardiziranju tipov blaga, da se tako konsolidira izvozna trgovina in inozemskemu kupcu zagamej solidna dobava, kakor je slične določbe uvedla v zadnjem času za svoj izvoz Italija.

9. **Državna smodnišnica v Kamniku** naj se premesti v notranjost države, da se s tem omogoči razvoj turizma in naselitev druge industrije v kamniškem okraju.

Na gornja izvajanja predsednika g. Jelačina ml. so prizadeli gg. resorni ministri dali zagotovilo, da bodo pristopili k izvedbi stavljenih predlogov in podvzeli vse potrebne korake, da se upravičenim željam slovenskih gospodarskih krogov čim prej ugodi.

Gosp. dr. Stojadinovič, predsednik finančnega odbora in bivši finančni minister je s posebnim zadovoljstvom naglašal, da smatra predmetno konferenco v svoji sestavi članov kot prehodno nadomestilo za bodoči gospodarski svet, katerega oživotvoritev naj g. minister trgovine in industrije skuša pospešiti.

Uverjeni smo, da bo tudi slovenska gospodarska javnost z velikim zadovoljstvom pozdravila dejstvo, da je na pobudo predsednika vlade dr. Korošca in novega guvernerja Narodne banke g. Bajlonija naša vlada pokazala v razgovoru z našimi uglednejšimi vodniki našega gospodarstva vso pripravljenost resno pristopiti k sanaciji naših težkih gospodarskih razmer in tudi v prihodnje dati našim gospodarskim krogom priliko, da v sporazumu z resornimi ministri delujejo uspešno v započetem pravcu.

Skupščinski odbori

Odbor za zakon o katastru je končal svoje delo. Predlog je bil sprejet. Poročevalec je Franc Smodej.

Odbor za javna dela kot pomoč za pasivne kraje je dopoldne imel sejo. Razpravljaj je o predlogu in o resoluciji, ki jo je predložil Jugosl. klub. Finančni minister je glede ukinitve carin na ameriško korožo izjavil, da te zahteve vlada ne odklanja in da jo lahko vrši upravno. Nato je bil zakon sprejet. Poročevalec je dr. Kulovec.

PROTEST HIŠNIH POSESTNIKOV PROTI TRAMVAJU V SELENBURGOVI ULICI.

Snoči so sklicali hišni posestniki dobro obiskan sestanek v »Zeleno dvorano« hotela Union. Sestanek je vodil njihov predsednik g. Frelih. Hišni posestniki so se izjavili, naj se opusti graditev tramvaja v Selenburgovi ulici in v Gradisce. Nova proga naj se gradi iz Marjinega trga preko razširjene Wolfve ulice v Vegovo ulico in po Rimski cesti na Vič ali pa od Sv. Jakoba po Cojzovi cesti na Rimsko cesto. Zahtevali so, naj se tudi opusti misel, napraviti na Dunajski cesti podvoz. V tem smislu je bila sestavljena resolucija, ki jo bodo sklicatelji sestanka predložili mestnemu magistratu.

STRAVINSKI: »OEDIPUS REX.« OSTERC: »IZ KOMIČNE OPERE.«

Snoči je dala ljubljanska opera ti dve premierni deli. Oedipus rex je povsem sodobno delo in kot takšno za Ljubljano frapantna novost, ki je nemara večina ni »razumela«, ker je vzgojena v stari »ušesni« glasi. Ni pa delo nobena enodnevna senzacija, kakršnih smo videli po vojni na kupe, nego je prvenec nove šole, ki ima bodočnost. Delo je mejnik na razsulu stare, materialistično usmerjene evropske duše in nove duhovnosti, ki si je veliko Evropo že osvojila, ki pa ljubega Kranjca ob cviku do danes še ni našla. O delu bom obširneje pisal jutri, ker je tako novo, da mu treba komentarija. — Oedipus je vodil g. Balatko s precejšnjim umevanjem, tudi zbori so bili preprani v smeri polifonije. Naslovno vlogo je podal g. Marček, Jankasto ga. Thierryjeva, Krečna Betelto, omeniti je tudi g. Banovca. Sicer je bila opera podana dosti v stilu, le lučni efekti so bili povsem nepotreben cirkus tej resni stvari.

Ostereev prvenec »Iz komične opere« ima smešne libretto, o katerem podrobneje jutri. Vtis naredi malo cirkusko-senzacijski, Charvalu je premalo uveden in pada v konec kot deus ex machina, kar ljudje ne morejo povsem razumeti, dasi gre za glavno pointo. Muzika je tekstu primerno eksotično disonantna, zelo humorna in dražljiva, instrumentacija blesteča; glasba je libretu v naturalističnem smislu le zunanji okvir (tu moram misliti na Jonnyja kot stilno sorodnost). Igrali so Povhe, Poličeva, Janko Drenovec.

Treba našo publiko za modernu bolje vzgojiti. Za obe premierni operi hvala. Zlasti Oedipus je postavil našo opero glede repertoarja med najnaprednejše opere — sveta! Zal. če le za par večerov!